

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 528/2021-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditiša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **BUSINESS CLUB CONSULTING s. r. o.**, Skuteckého 12, Banská Bystrica, IČO 44 792 018, zastúpenej JUDr. Evou Michalenkovou, advokátkou, Zelená 37, Banská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 226/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 226/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 226/2012 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **2 500 eur** , ktoré **j e** jej Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **576,12 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 15. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Cb 226/2012 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať a postúpiť súdny spis odvolaciemu súdu, zároveň žiada priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 528/2021-16 z 21. októbra 2021 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovanej proti žalobcovi obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Konanie bolo začaté 19. novembra 2012 podaním žaloby a návrhu na odklad vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku. Sťažovateľka podala 24. novembra 2016 návrh na pripustenie zmeny na strane žalovaného, uznesením okresného súdu č. k. 27 Cb 226/2012-264 z 11. apríla 2017 bolo návrhu sťažovateľky na pripustenie zmeny účastníka konania na strane žalovaného vyhovené.

4. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na 3. júl 2017, na ktorom rozhodol okresný súd rozsudkom pre zmeškanie tak, že žalobe vyhovel, keďže sa na pojednávanie nedostavila sťažovateľka. Následne okresný súd uznesením č. k. 27 Cb 226/2016-318 z 13. novembra 2017 zrušil rozsudok pre zmeškanie. Ďalšie pojednávania vo veci sa uskutočnili 24. októbra 2019 a 5. decembra 2019. Na pojednávaní 30. decembra 2019 bol vyhlásený rozsudok č. k. 27 Cb 226/2012-642, ktorým bola žaloba zamietnutá, rovnopis rozsudku bol doručený sťažovateľke priamo na pojednávaní.

5. Proti rozsudku okresného súdu podal žalobca odvolanie 21. januára 2020, ktoré doplnil 27. marca 2020. Okresný súd uznesením č. k. 27 Cb 226/2012 z 18. septembra 2020 vyzval sťažovateľku na vyjadrenie sa k podanému odvolaniu.

6. Ústavný súd zistil, že po podaní ústavnej sťažnosti okresný súd predložil súdny spis na odvolanie Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 23. februára 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv v dôsledku nečinnosti, resp. neefektívneho postupu okresného súdu.

8. Sťažovateľka uvádza, že vec viac ako rok nebola predložená okresným súdom na odvolacie konanie, pričom opakovane žiadala okresný súd o predloženie súdneho spisu a odstránenie zbytočných prietáhov v konaní. Sťažovateľka upriamuje pozornosť aj na obsah samotného rozhodcovského rozsudku, ktorým bol žalobca zviazaný na úhradu sumy 42 990 eur s príslušenstvom, ktorej vymoženía sa v dôsledku vedenia súdneho konania nemôže domôcť.

9. S poukazom na celkovú dĺžku konania, ktorá činí sedem rokov na jednom inštančnom stupni, neefektívny a nesústredený postup okresného súdu, neustále meniaceho sa zákonného sudcu, ako aj

povahu sporu a výšku sumy priznanej rozhodcovským rozsudkom, ktorého vykonateľnosť je odložená do právoplatného skončenia konania vo veci samej, žiada sťažovateľka priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 eur. Sťažovateľka sa zároveň obáva, či dôjde k reálnemu výkonu rozhodcovského rozsudku s ohľadom na meniacu sa vlastnícku štruktúru žalobcu.

10. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sťažovateľka doplnila ústavnú sťažnosť podaním doručeným ústavnému súdu 8. novembra 2021. Poukázala na ďalšie prebiehajúce zmeny vo vlastníckej štruktúre žalobcu a vyjadrila obavy z reálneho uspokojenia jej nároku. Podľa jej názoru by uvedené okolnosti mal ústavný súd vziať do úvahy pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia, keďže výška škody vzniknutej aj v dôsledku nečinnosti okresného súdu je približne 100 000 eur, berúc do úvahy istinu, úroky z omeškania a trovy rozhodcovského, ako aj súdneho konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Okresný súd po uvedení chronologického prehľadu vykonaných úkonov konštatoval, že k priesťahom v napadnutom konaní došlo v období od podania odvolania 21. januára 2020 do 23. septembra 2020, keď súd doručil vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu žalobcovi. Okresný súd upozornil, že je dlhodobo personálne poddimenzovaný, preto zodpovednosť za vznik priesťahov v konaní nemôže znášať sám, zároveň vyslovil, aby ústavný súd konštatoval objektívnu zodpovednosť Slovenskej republiky za celkový stav na okresnom súde.

12. Ďalej poukázal na to, že za oddialenie predloženia veci odvolaciemu súdu nesie čiastočne zodpovednosť aj právny zástupca sťažovateľky, ktorý po podaní odvolania žalobcom sám žiadal o vstup do konania ako intervenient na strane žalovaného z dôvodu, že sťažovateľka postúpila na právneho zástupcu pohľadávku, ktorá bola predmetom rozhodcovského konania, čo si vyžadovalo realizovanie doručovania jednotlivých podaní ďalšiemu subjektu.

III.2. Replika sťažovateľky:

13. Sťažovateľka vo svojej replike opätovne poukázala na chronológiu vykonaných úkonov. Nestotožnila sa s názorom okresného súdu o objektívnej zodpovednosti štátu, ale zodpovednosť za vznik priesťahov vidí na strane zákonného sudcu, resp. predsedu príslušného súdu. Výška požadovaného finančného zadosťučinenia je podľa jej mienky primeraná okolnostiam veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel

k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

15. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu pri rozhodovaní o veci samej, ako aj pri predkladaní veci odvolaciemu súdu. Sťažovateľka v tejto súvislosti namieta aj porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

18. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že vo veci samej sa rozhodovalo o zrušení rozhodcovského rozsudku. Právna zložitost' veci nebola zo strany ústavného súdu zistená. Zo skutkového hľadiska možno konštatovať rovnaký záver. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že po pridelení veci v poradí tretej zákonnej sudkyňi táto v priebehu polroka nariadila tri pojednávania a na poslednom z nich vo veci samej rozhodla.

19. Povaha veci z hľadiska jej významu pre sťažovateľku rovnako nie je takou závažnou, aby si vyžadovala osobitný, resp. výnimočný prístup súdu z hľadiska rýchlosti jeho rozhodovania. Z povahy veci možno vyvodit', že ide o obchodnoprávny spor medzi dvoma podnikateľskými subjektmi.

20. V správaní sťažovateľky ústavný súd nezistil nič, čo by nasvedčovalo, že svojím správaním zapríčinila vznik zbytočných prietáhov v konaní. Okresný súd uviedol, že predloženie veci odvolaciemu súdu bolo predlžované aj z dôvodu, že do konania mal záujem vstúpiť intervenient. Z hľadiska celkovej doby od podania odvolania do predloženia veci krajskému súdu tento procesný návrh, ktorý neiniciovala sťažovateľka, nemal podstatný vplyv na neprimeranú dĺžku procesu predkladania veci odvolaciemu súdu.

21. Z hľadiska samotného postupu súdu je nutné v prvom rade uviesť, že sťažovateľka nebola účastníkom konania od podania žaloby 19. novembra 2012. Sťažovateľka podala návrh na pripustenie zmeny na strane žalovaného 24. novembra 2016. Od tohto momentu možno posudzovať primeranosť dĺžky konania vo vzťahu k označeným právam sťažovateľky (III. ÚS 209/03, III. ÚS 193/03, IV. ÚS 321/2020), aj keď stranou konania sa stala až na základe rozhodnutia súdu. Dĺžka konania predchádzajúca jej vstupu do konania však nie je celkom bez významu, keďže

vplýva na očakávania sťažovateľky vstupujúcej do už začatého konania. Sťažovateľka objektívne mohla očakávať ukončenie sporu v dohľadnej dobe, zohľadňujúc, že napadnuté konanie ku dňu podania jej návrhu trvalo už štyri roky.

22. Postup súdu po podaní návrhu sťažovateľky na vstup do konania nemožno hodnotiť ako plynulý. O návrhu na zmenu na strane žalovaného okresný súd rozhodol uznesením č. k. 27 Cb 226/2012-264 z 11. apríla 2017, t. j. takmer 5 mesiacov po podaní návrhu. V roku 2017 okresný súd vykonával určité procesné úkony, ktoré ale neprispeli k urýchlenému skončeniu konania, okresný súd vydal rozsudok pre zmeškanie, ktorý bol neskôr zrušený, pretože neboli splnené podmienky pre jeho vydanie. Toto obdobie možno hodnotiť ako neefektívne.

23. V roku 2018 okresný súd vo veci vôbec nekonal. V druhej polovici roka 2019 sa vo veci uskutočnili tri pojednávania, na poslednom z nich 30. decembra 2019 bol vyhlásený rozsudok vo veci samej.

24. Ďalšia nečinnosť nastala po podaní odvolania žalobcom 21. januára 2020, okresný súd doručil odvolanie sťažovateľke 18. septembra 2020, následne doručoval jednotlivé vyjadrenia, 22. októbra 2020 sa vyjadrila sťažovateľka, 6. novembra 2020 a 20. januára 2021 podal vyjadrenie žalobca, okresný súd postúpil spis krajskému súdu 23. februára 2021, čo je nečinnosť približne 9 mesiacov. Celkovo teda možno nečinnosť, resp. neefektívnu činnosť okresného súdu kvantifikovať na obdobie presahujúce 3 a pol roka.

25. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

26. Okresný súd vo svojom stanovisku požiadal ústavný súd o konštatovanie, že objektívnu zodpovednosť za celkový stav na okresnom súde v súvislosti s jeho dlhodobým personálnym podhodnotením nesie štát Slovenská republika. Ústavný súd musí na prvom mieste iba zopakovať notoricky známy názor, podľa ktorého samotná skutočnosť, že štát nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, resp. rovnomerné zaťaženie sudcov, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (III. ÚS 10/02). Na druhej strane ústavný súd už v náleze č. k. IV. ÚS 96/2019-39 zo 16. apríla 2020 vyslovil, že štatisticky nadpriemerne vysoký počet nálezov vyslovujúcich porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v konaniach na Okresnom súde Bratislava I naznačuje existenciu systémového problému na okresnom súde. Na tento záver nadviazal ústavný súd v náleze č. k. III. ÚS 204/2021-16 z 27. mája 2021, kde vyslovil, že „... zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.“. Zároveň so zreteľom na počet konaní ústavného súdu a zistené extrémne dĺžky procesov označil stav na Okresnom súde Bratislava I za akútny problém vyžadujúci od rezortného ministerstva osobitnú pozornosť. S týmto názorom sa konajúci senát stotožňuje.

27. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (výrok 2) v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy. Tento príkaz sa

vzťahuje aj na všetky procesné úkony, ktoré bude musieť súd vykonať po vrátení veci z krajského súdu po ukončení odvolacieho konania (IV. ÚS 128/2021).

28. Sťažovateľka namietala aj porušenie svojho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Vo vzťahu k tvrdenému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní je argumentácia sťažovateľky zhodná s argumentáciou uvedenou k čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorý je špeciálnym ustanovením zakotvujúcim základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pričom ústavný súd už judikoval, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nespadá pod ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy, iba ak by namietané porušenie práva dosahovalo takú intenzitu, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti prípadu (najmä predmet konania, teda čo je pre sťažovateľa v stávke) by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 242/07, IV. ÚS 86/2021). S ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľka napáda konanie pred súdom prvej inštancie, ktorého dĺžka je neprimeraná, avšak nedosahuje intenzitu extrémnych prietahov v konaní, v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd nevyhovел podanej ústavnej sťažnosti (výrok 5).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

30. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie pred okresným súdom celkovo trvalo viac ako 8 rokov, sťažovateľka vstúpila do konania trvajúceho už štyri roky, následne konanie na okresnom súde trvalo ďalšie štyri roky. Prietahy v konaní zapríčinené nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľke vo výške 2 500 eur, ktoré je jej okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

31. Sťažovateľka opakovane poukazovala na povahu veci, výšku samotnej istiny, ktorej sa nedokáže domôcť, z čoho odvodzovala, že adekvátnym v jej prípade by bolo priznanie sumy 20 000 eur ako primeraného finančného zadosťučinenia. Úlohou finančného zadosťučinenia je reparať nemajetkovú ujmu vzniknutú v dôsledku porušenia práva, nenahrádza prípadnú majetkovú škodu (III. ÚS 75/01, IV. ÚS 15/03). Z tohto dôvodu bolo podľa názoru ústavného súdu primeraným priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovел (výrok 5).

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 576,12 eur.

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), čo spolu činí sumu 576,12 eur. Sťažovateľka si uplatňovala nárok na náhradu trov konania za štyri úkony právnej služby, zahŕňajúc aj doplnenie podania doručené ústavnému súdu 8. novembra 2021. Uvedené podanie nebolo podľa názoru ústavného súdu účelne vynaloženým výdavkom v zmysle § 251 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), preto sťažovateľke nevznikol nárok na náhradu trov konania za tento úkon právnej služby.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 4).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu